

86/87
1

ŠENTRUPERT, MOJ KRAJ

99950/133

881741

|| 447158

ŠENTRUPERT MOJ KRAJ

Šent Rupert
1887
XVII

To in ono o Šent Rupertu

447158

Preproste besede

glasilo osnovne šole
dr. Pavla Lunačka
Šentrupert
šolsko leto 1986/87
leto XVII.
številka 1

To in ono o Šentrupertu

ŠENTRUPERT

Leži na levem bregu Mirne ob potoku Bistrica, na severnem robu Mirenske doline. V preteklosti je bil središče osrednjega dela Mirenske doline.

Šentrupert je najstarejša prafara na Dolenjskem – omenja se že 1044. leta.

V okolici so našli sledove stavb na koleh, številne sledove gradišč in gomile iz halštatske in latenske dobe. O naselitvi v rimski dobi pa pričajo odkopane rimske grobnice.

V srednjem veku je bilo središče tega področja v bližnjem Škrljevem. Spomenik preteklosti je župna cerkev, ki je ena izmed najlepših gotških cerkva v Sloveniji. To je stavba s sledovi taborškega obzidja. Dolgemu koru iz leta 1400, ki so ga postavili Celjani, so leta 1497 prizidali na mestu starejše ladje novo tridelno zvezdasto obokano ladjo. Obočni sistem v koru je zvezda. Visoka gotška okna v ladji v južni in severni steni so bila kasneje zazidana in spremenjena v strelne line. Glavni oltar iz leta 1865 je izdelek Ignaca Tomana.

Cerkev je ob koncu prejšnjega stoletja poslikal Matija Koželj, v njej so tudi slike Ade Škedl.

Od starega pokopališča je ostala samo kapela sv. Križa, kjer je opustošena grobnica grofov Barbo.

Gotske stavbe so tudi podružnična cerkev na Okrogu, v Gornjih Jesenicah, v cerkvici sv. Duha na Vihru pa so odkrili srednjeveške freske.

Pomembna baročna stavba je cerkev na Veseli gori, zgrajena v začetku 18. stoletja. Oltarne slike so delo Metzingerja in Berganta. Blizu dvostolpne cerkve je pristava, v kateri je kmečki muzej. Pod Veselo goro je Križev pot s slikovitimi kapelicami. Ta pokrajina je bila dežela gradov. Gradova Rakovnik in Dob so porušili med vojno, v gradu Kot so bili med vojno važni skojevski sestanki, najbolj mogočen pa je starodavni grad Škrljevo. V srednjem veku je bila tu najvažnejša naselbina v Savinjski marki.

Šentrupert se je številnim borcem in žrtvam med NOB oddolžil z lepim spomenikom, delo akademskega kiparja Staneta Keržiča, na šoli pa je doprsni kip dr. Pavla Lunačka (delo akademskega kiparja Petra Černeta), organizatorja partizanskih bolnišnic; le-ta je bil rojen v stari šoli. Tudi sedanja šola se imenuje po dr. Pavlu Lunačku.

Šentrupert ima izredno lepo okolico. Na severu in severovzhodu kraj obkroža venec slikovitih vinskih gor in zidanic. V višjih predelih so posebno lepe izletniške točke Okrog, Zaloka, Hom, Nebesa, kjer je lovska kočica – 602 m, in Gradišče.

V Šentrupertu je pokopan prof. Ivan Steklasa, pisatelj Zgodovine župnije Šent Rupert na Dolenjskem, tu pa je tudi zadnje počivališče rojakinje Majde Peterlin – Vide Brest, partizanske pesnice in mladinske pisateljice.

V NAŠI KRAJEVNI SKUPNOSTI SE SREČUJEJO TRI POKRAJINSKE ENOTE: KRAŠKI, PANONSKI IN PREDALPSKI SVET

V vasi Kamnje, kjer sva doma, je majhna kraška jama, kar dokazuje, da je tod svet kraški.

Ko sva bila v jami, sva v njej videla še kar velike kapnike in razne živali. Najbolj sva se ustrašila netopirja. Ko je zagledal svetlobo najine svetilke, je zavreščal. Ko sva odšla dalje, sva zaslišala vodo, ki je šumela pod nama. Dolgo časa sva jo poslušala. Spomnila sva se na hudournik na Koščakovi njivi, ki izbruhne ob vsakem dežju. Sklepala sva, da je pod nama podtalnica. Nato sva odšla naprej. Ko sva prišla do konca, sva gledala, če je še kje kakšna luknja, kjer bi se jama nadaljevala. Po daljšem iskanju sva našla približno petnajst centimetrov visoko in široko luknjo. Že sva hotela iti domov po orodje, ko sva se spomnila na podtalnico. Bala sva se, da bi izbruhnila ravno takrat, ko bi midva kopala. Odšla sva ven.

Želiva si, da bi jamo odkrivala še naprej.

Janez Hribar in Martin Tratar, 7. razred

Ta zemlja, na kateri živim, ima svojo zgodovino. Tu, kjer zdaj delamo in rastemo, se je nekoč razprostiral zadnji zaliv na severozahodni strani Panonskega morja. Kjer je danes prelepa Mirenska dolina, je bilo nekoč morje . . .

Učenci smo šli s tovarišico na sprehod v naravo. Naenkrat je neki sošolec ves vesel in začuden prinesel tovarišici pokazat okamenelo školjko. Na tistem mestu smo potem našli še precej okamenelih školjk. Nekateri smo jih dali tovarišici, drugi pa so jih nesli domov. Tovarišica nam je povedala, da so kmetje pri oranju že večkrat našli kamne z obrisii školjk in polžev, ker je bilo na tem ozemlju nekoč Panonsko morje. Takrat sem imela prvič v rokah oprijemljiv dokaz za to trditev. Nekatero školjko so še posebno lepo ohranjene. Skoraj nič se ne razlikujejo od današnjih školjk. Ti kamni – školjke nas popeljejo daleč v preteklost. Tovarišica je rekla, da so zgovoren dokaz za trditev o Panonskem morju. Tovarišica je školjke spravila in jih vsako leto pokaže učencem, ki se učijo pri spoznavanju družbe o Panonski nižini, ki je nastala na ozemlju, kjer je nekoč valovalo morje.

Prst na tem področju je zelo rodovitna. Z radostjo v srcu opazujem kmete, ki jo obdelujejo na lepih njivah in ko v jeseni pospravljajo dobro letino. Tudi jaz z veseljem obdelujem to zemljo.

Morje je izoblikovalo čudovito pokrajino, kjer je tudi moj dom. Lepo je v krajih, kjer je nekoč valovalo Panonsko morje!

Ob vsem tem se mi v mislih pletejo različna vprašanja: Se res vozimo po dnu nekdanjega Panonskega morja? Kako to, da Panonskega morja ni več tu?

Bari Rugelj, 15 let

Šentrupert obdajajo griči: Zabukovje, Zaloka, Oplenk, Hom, Viher, Cirknik, Hrastno in Okrog. To so zadnji griči predalpskega sveta. Ti griči in hribi so precej poseljeni. Na njih so vasi, vasice, zaselki in samotne kmetije pa tudi že kar cele vasice zidanic in vikendov. Na gričih namreč še prav posebno dobro uspeva vinska trta. Na nekaterih hribih je tudi dovolj ravnega sveta za polja. Toda le redki prebivalci se ukvarjajo samo s kmetijstvom. Največ je takih, ki se vozijo tudi na delo v tovarne v dolino. Do tam je za nekatere kar daleč, vendar se vseeno splača, saj so iz Šentruperta dobre prometne zveze do bližnjih tovarn.

Največji in najvišji grič je Hom, kjer je tudi najvišja točka v Mirenski dolini. Da je bil že zelo zgodaj poseljen, pričajo izkopanine, ki so shranjene v Dolenjskem muzeju v Novem mestu.

Marjeta Golob, 7. razred

ŠENTRUPERŠKA GOTSKA CERKEV – KULTURNI SPOMENIK I. REDA

Pri šentruperškem župniku Janezu Vidicu smo zvedeli:

Cerkev je zgrajena v visoki gotiki, ki je preko Češke prišla iz Nemčije k nam.

V Šentrupertu je poudarjena vzdolžna smer, ki ohranja še prvine prvotno ravnostropno vzdolžno usmerjene ladijske cerkve. To je tako imenovana palarjanska smer s tipičnimi palarjanskimi maskami.

Štiridelni zvezdasto lomljeni obok, ki je sicer redek, izpeljujejo izključno iz angleških zgledov v Šentrupertu okrog leta 1400 pod zvonikom.

Plošča z gotsko letnico 1497 priča o nastanku zidave.

V republiškem merilu je šentrupeška cerkev spomenik 1. reda z uradnim aktom Zavoda za spomeniško varstvo, proglašena je bila v 1980. letu.

Sedanje stanje župnijske cerkve je toliko urejeno, da ne propada naprej, posebno podporni zidovi in fasada na prvem delu (prezbiterij) so restavrirani. V preteklosti je bilo izvedeno tudi injektiranje.

Kulturna skupnost Trebnje in Kulturna skupnost Slovenije vsako leto primakneta približno četrtno vrednosti restavriranja. Restavriranje izvajajo mojstri, ki so po mnenju Zavoda za varstvo kulturne dediščine in varstvo okolja temu dorasli. V bistvu se na tem objektu ne sme premakniti noben kamen brez strokovnega vodstva Zavoda.

Cerkev je sezidana iz lehnjaka, kopali so ga v Gričih (še danes se imenuje ta kraj Lopata). Sedaj moramo uporabljati isti material – zmlati lehnjak z dodatkom belega cementa.

Zidanica na Homu

Med dolenjskimi griči

HOM – MALI DUNAJ

Včasih so rekli: »Tukaj je pa toliko pecirkov kot na Dunaju.« In prav zato imenujejo zelo raztreseno vas Hom na hribčku nad Šentrupertom, ki ima **dvajset** pecirkov – zaselkov, mali Dunaj.

V knjigi domačina Ivana Steklase: Zgodovina župnije Šent Rupert, ki je izšla v Ljubljani leta 1913, beremo na str. 5, da so na Homu naslednji zaselki: Površnica, Vederina, Slevce, Brinje, Medvedje, Slape, Dol, Brezje, Ukenberk, Kolomuza, Kovačev hrib, Nebesa, Preša, Ravence, Reber, Križevje, Homska gora, Goljek, Pod Brezjem, Na Vihru pri Medvedju; torej 20 zaselkov. Takrat je bilo na Homu 62 hiš in 118 prebivalcev, odstotnih 24.

In kako je danes?

O tem govorijo statistični podatki, ki smo jih dobile na matičnem uradu v Šentrupertu: imena zaselkov: Klamuza, Križevje, Kropnik, Medvedje, Nebesa, Površnica, Preša, Reber, Sela, Slape, Slevce, Ukenberk, Vederina, Viher; torej 14 zaselkov. (Po vojni se je s teh hribov precej ljudi izselilo, statistika pa vodi samo naseljene zaselke.)

Sedaj je na Homu 30 gospodinjstev in 89 prebivalcev.

Toda imena nekdanjih zaselkov živijo med prebivalci Homa še danes. Rade bi jih vsaj nekoliko predstavile.

NEBESA so najvišja točka Homa, najvišja točka v naši krajevni skupnosti in v Mirenski dolini. Tam je ena naseljena hiša, en vikend in lovska kočica. Iz Nebes je lep razgled. Vidi se Šentrupert in vsa Mirenska dolina. Vidi se tudi do Mokronoga, na Cirknik,

Trebelno, Debenc in celo na Štajersko – Kum. Ob lepem vremenu se vidijo tudi Gorjanci. Prav lepo je pogledati v dolino spomladi, ko vse zeleni in cveti. V Nebesih je res lepo, le prst je slabo rodovitna. Tam je tudi manjši kamnolom. V Nebesa ni težko priti, saj pelje cesta čisto do vrha Nebes.

POVRŠNICA je gričevnat zaselek Homa. Tam sta le dve hiši: kmetija in gospodarsko poslopje. Precej je travnikov, ki jih morajo pokositi s koso. Precej zaslužka je z gozdom, saj gozdov tam ne manjka. S Površnice je lep razgled na Mirensko dolino, če je lepo vreme, pa se vidi tudi Snežnik.

VEDERINA je tudi hribovit zaselek. Tam sta dve hiši. Na Vederini imajo travnike tudi kmetje iz drugih zaselkov. Na Vederini dobro uspeva sadje ter ribez. Tudi pšenico sejejo. Precej škode naredijo divji prašiči. Krnčevi na Vederini imajo mlin. Večina prebivalcev Homa vozi tja mlet žito. Pred leti so na Vederini našli izkapanine, ki so shranjene v Dolenjskem muzeju v Novem mestu. Te izpričujejo, da je bila Vederina že davno naseljena.

SLEVEC premore dve hiši, ki sta postavljeni v bregu. Tam se ukvarjajo s kmetijstvom. Veliko je travnikov in vinogradov, zato so v Slevcu tudi zidanice in vikendi. Prebivalci Slevca morajo seno znositi v koših domov. Prometna pot do Šentruperta pa je dobra.

BRINJE je zaselek, ki je obdan z gozdovi. Tam je bila včasih hiša, ki je imela le en majhen vrt na hribu. Pridelovali so le povrtnine. Blizu hiše je tudi kamnolom.

MEDVEDJE (domačini pravimo kar MEDVEJE) obsega kar pet hiš. Prebivalci se ukvarjajo s kmetijstvom. Svet je precej hribovit, zato morajo nekaj travnikov ročno pokositi. Okrog zaselka so gozdovi. V tem zaselku so se navadno za Binkošti in ob sv. Petru zbirali ljudje, ki so šli k maši na Viher.

SLAPE – tam je le ena nenaseljena hiša in en vikend, kamor pridejo gospodarji le čez praznike. Lastniki nenaseljene hiše pa so se odselili v novo hišo, ki je v drugem zaselku. V tem zaselku so

se некоč ukvarjali z vinogradništvom in so pasli tudi ovce. Večina tega zaselka je pokrita z gozdovi.

DOL je blizu Hrastnega. Tam je bila некоč ena hiša. Zdaj je ni več. Tam so некоč pasli ovce. Zaselek obsega strme travnike, okrog pa so gozdovi. Včasih so tam delali oglarske kope in veliko zaslužili.

BREZJE je precej raven svet. Tam je le ena hiša. Gospodarji so kmetje. Tudi tu so travniki in gozdovi. V Brezju je več vikendov. Lastniki so iz mest. Radi pridejo na svež zrak.

GOLJEK je hribovit kraj. Tam je samo ena hiša. Prebivalci se ukvarjajo s kmetijstvom. Njihovo delo je težko. Vso steljo za živino morajo v polivinilasti vreči znesti domov. Tam so tudi vinogradi, zato ne manjka zidanic in vikendov.

REBER je zaselek z eno kmetijo in zidanico. Svet je zelo hribovit, zato morajo kositi ročno in orati z volmi. Reber je malo nižje od Nebes, a je od tam še vseeno zelo lep razgled v dolino.

PREŠA je še kar raven svet. Na Preši je le ena stara in ena nova hiša ter nekaj zidanic. Zemlja je slabo rodovitna, zato je primernejša za vinogradništvo kot za poljedelstvo. Rodovitne zemlje je le za manjšo njivico ali kakšen vrtiček. Ob sobotah in ob nedeljah pa je zlasti ob lepem vremenu na Preši kar precej ljudi.

KOLOMUZA je raven svet. Tam je bila včasih hiša, v kateri so bili ljudje stalno naseljeni. Sedaj pa je tam le vikend. Za njim je hrib, ki so ga pogozdili s smrekami. Seveda imajo tudi vinograd. V Kolomuzi izvira studenec, iz katerega teče zelo dobra voda. V Kolomuzi se večkrat pasejo krave.

UKENBERK ima dve hiši. To je zelo hribovit svet, a se vseeno ukvarjajo s poljedelstvom in vinogradništvom. Tam je tudi več vikendov. Na Ukenberku je bil včasih grad in velika grajska posest.

KOVAČEV HRIB je dobil ime po kovaču, ki je takrat živel na tem hribu. Tam je posebno živo ob sobotah in nedeljah, saj je hrib posejan z novimi vikendi, ki so postavljeni med vinogradi.

KRIŽEVJE (ali KRŽEVJE) je dobilo ime po poteh, ki se tam križajo. Te so kar štiri. Prebivalci se imenujejo Krževski in jih domačini sploh ne spoznajo, če jim povedo pravi priimek. Prebivalci teh hiš so kmetje in vinogradniki, mlajši pa se vozijo na delo tudi v dolino in popoldne pomagajo na kmetiji.

KOPAVEC je zaselek z eno zidanico. Do tam pelje tudi slabša cesta. To je v jarku, od koder ni razgleda.

KROPNIK je ob vznožju Homa. Tam je na hribčku ena hiša. Tam mimo se začne cesta vzpenjati.

SLATNIK pa ni noben zaselek, ampak je za nas šolarje pomembno ime. Tam je križišče, kjer se ustavi šolski kombibus. Na postajališču je tudi zasilna streha, kjer se zberemo šolarji – Homčani in se nato z malega Dunaja odpeljemo s kombibusom v šolo v Šentrupert.

VIHER je najbolj znan zaselek Homa. En del Vihra spada k Hrastnemu, toda važnejši je tisti, ki spada pod Hom. Tam namreč stoji cerkvena sv. Duha, v kateri so odkrili lepe freske. Enkrat letno – ob sv. Štefanu – je tam maša. Tja vsakdo rad pride. Starejši ljudje pravijo: »Na Viher gre vsak žiher, v Medveje (tudi zaselek na Homu) pa nobeden ne smeje (sme).« S tem mislijo, da k maši gre vsakdo lahko, v Medveje pa ni dobro iti, ker je tam doma pijača.

Naslednje podatke o Vihru smo dobili v župnišču v Šentrupertu: 1526. leta se omenja v seznamu cerkvenih dragocenosti cerkev sv. Duha na Vihru; imela je en kelih; cerkev in bratovščina pa še 16 vin in 30 kron.

Kraj z imenom UHRINUS ali VHRIM 6. 9. 1275 (M. Kos: Gradivo za historično topografijo Slovenije II, 704). Pri obnovitvenih delih na zunanjsčini odkriti portal v južni ladijski steni kaže na to, da je cerkev v osnovi starejša od gotike. Portal je iz lehnjaka in ima žive robove, kar skupaj z njegovo polkrožno obliko in zlasti še z načinom konstrukcije kaže za njegov nastanek še v zreli romanski dobi, to je v 12. ali 13. stoletju. Iz tega časa je torej pravokotna ladja, ki so ji v gotiki namesto prvotnega oltarnega prostora prizidali sedanji prezbiterij, še kasneje pa zvonik. Tako je cerkev na Vihru še iz romanskega časa in bistveno

starejša, kot smo jo poznali doslej. 1964. leta so se pričele odkrivati stenske slike na zunanji slavoločni steni, in premaknjena oba stranska oltarja, ki sta bila tudi restavrirana, odstranjena zakristija, slike v prezbiteriju v celoti restavrirane, v načrtu je še odstranitev lesenega oboka iz leta 1835, ki neugodno vpliva na statiko sten.

Gradivo zbrale:

Marjeta Golob, 7. razred

Martina Povše, 7. razred

Janja Gorenc, 6. razred

Melita Gole, 6. razred

Karolina Ramovš, 6. razred

TROMOSTOVJE

Tudi v Šentrupertu na Dolenjskem imamo tromostovje. To so trije manjši mostovi, ki so postavljeni drug za drugim ob robu vasi.

Prvi most je največji in tudi najstarejši. Ta most je zidan in zato ga nekateri imenujejo kar zidani most.

Drugi most je majhen. Narejen je bil že v prejšnjem stoletju. Ko so regulirali potok Bistrica, so ga nekoliko popravili, da je zdaj kar trden.

Tretji most stoji malo stran od prvih dveh. Tu ni bilo nekoč nobenega mostu in so vozili kar čez vodo, kjer je bila najbolj plitva. Za pešce pa je bila od Lovšetrovih pa do mlina brv, da so lahko ljudje hodili v mlin. Tukaj je bilo tudi napajališče. Voda je večkrat narasla in je poplavila bregove, zato je sama ustvarjala strugo. Pa tudi tolmeni so bili nevarni, posebej za konje, če so zašli. Nekoč je neki stric pustil konje k napajališču. Takrat pa je voda narasla in konje je spodneslo in jih z vozom vred odneslo. Reševanje je bilo težko, kajti takrat ni bilo pripomočkov za tako delo.

Zdaj je potok Bistrica reguliran, mostovi pa so trdni. Čez te tri mostove hodim v šolo in jih tudi dobro poznam. Čeprav niso nič posebnega, se mi kar dobro zdi, da jih imenujemo tromostovje.

Damjana Bartolj, 7. razred

MOJ DOM JE NA »OTOKU« LONGARJI POD DOLENJSKIMI GRIČI

Moj dom je v vasi Draga pri Šentrupertu. Ta vas ima več zaselkov. Naša hiša stoji v Longarjih. Mi pravimo, da so Longarji otok, ker je ta zaselek med dvema potokoma, ki izvirata v okolici Dol pri Litiji. Potoka imata vsak svoj izvir, nato pa se po nekaj kilometrih združita. Zaradi mlinov pa so vodo združili in je nastal jez. Potem pa potoka spet tečeta vsak svojo pot. En potok se imenuje Bistrica-Derečinka, drugi pa Bistrica-Mlinščica. Mlinščica je znana po mlinih. Tudi na našem otoku sta dva že opuščena mlina. To sta Kraguljev in Antonov mlin. Gospodarji so že pomrli, nasledniki pa mlinov ne popravljajo in zato mlina ne delujeta.

Bistrica-Derečinka pa ima velik pomen za naš otok. Na tej vodi ni mlinov, ker je preveč deroča. Od leta 1935 dalje so na roko kopali strugo Derečinke. V globini so našli – tudi do 4 m globoke okamenine in konjska kopita. Ko pa še ni bila narejena struga, je voda zelo poplavljala. Ob vodi rastejo pretežno vrbe, grmovje in rožice. V vodi pa je tudi zelo pestro življenje. V njej plavajo ribe, raki, kače in druge živali. Zaradi nalivov pa je rib še zelo malo, ker jih nalivi odnašajo. Če pa je suša, lahko z vodo zalivamo rastline. Ko se tali sneg ali so nalivi, voda zelo naraste, tudi do 2 metra visoko. S seboj odnaša zemljo, ki jo trga z obdelanih zemljišč. Ruva tudi drevesa in odnaša odpadke in smeti, ki so ob vodi. Ob nalivih dela voda veliko škodo lastnikom zemljišč, ki imajo zemljo ob potoku. Pred dvema letoma pa je bil še posebno hud naliv. Takrat je Derečinka narasla tudi do 5 metrov in je tekla po travnikih.

Longarji so močvirnati. Ta otok je nekoč oblikoval konec PANONSKEGA morja. To dokazujejo okamenine.

Poleti pridejo na naš otok štokrlje in divje race, ki se kopajo in plavajo po vodi. Zaradi škode, ki jo voda dela ljudem, pa je zelo potrebno, da Bistrice-Derečinko regulirajo in tako bodo vodo zaustavili, da ne bo več trgala zemlje.

Hiše so na otoku razmetane, ob njih pa ležijo polja. Na Mlinščici je tudi več mostov, da lahko pridemo na otok.

Tega otoka ne bi zamenjala z nobenim drugim koščkom naše domovine, tako mi je pri srcu. Če pa bi kdo obiskal naš otok, bi si lahko ogledal stara mlina, poleti pa bi se kopal v Derečinki, opazoval živali in nabiral rože ob potoku. Ali pa bi sedel ob potoku in poslušal njegovo žuborenje. Tako kot jaz, ki se ob potoku učim ali pa berem in me nihče ne moti.

Cvetka Kumer, 7. razred

NA NAŠ »OTOK« VODI SEDEM MOSTOV

Vas Draga pri Šentrupertu ima tudi zaselek Longarji, ki leži med dvema potokoma: Mlinščico in Derečinko, zato pravimo temu zaselku otok. Da lahko pridemo na otok, morajo biti čez potoka speljani mostovi. Teh mostov je kar sedem, čeprav naš zaselek ni posebno velik. Domov lahko pridem čez vsak most, po daljši ali po krajši poti. Naš most je med najnovejšimi. Ta most smo gradili skupaj s sosedoma. Most ima ob straneh do 2 dm visok rob iz betona. Njegova nosilnost je do 30 ton. Dva mostova sta lesena, drugi pa so vsi betonski. Lesena mostova sta uporabna samo še za pešpot. Najnovejši most pa vodi v privatno delavnico plastike. Ta most je širši in večji. Večina mostov pelje čez potok Mlinščico v naše naselje, na polja in na travnike.

Če na naš otok ne bi vodili mostovi, ne bi življenje teklo tako, kot teče sedaj in bi bili popolnoma odrezani od drugih krajev. Otroci pa včasih uporabimo mostove tudi za igro. Z mostov mečemo kamenje v vodo, spuščamo vejice in se na mostu igramo z različnimi kamenčki.

Lesena mostova sta že stara, a še vedno uporabna, betonski pa so novejši.

Cvetka Kumer, 7. razred

KOROMANDIJA

Koromandija je zaselek. Tako se imenuje kmetija na Okrogu. To je vas na hribčku nad Šentrupertom. Koromandija je velika 9 hektarov. To je hribček. Na njem so njive, vrtovi, travniki in majhen vinograd. Vse to pa okrog in okrog obdajajo gozdovi.

S Koromandije se vidijo: sosednja vas, gozdovi, travniki in vinogradi. Na vrhu tega hribčka stoji hiša, v kateri se je rodil moj ata. Sedaj tu s svojo družino živi atkov brat Ivan. Tudi mi tam gradimo hišico. Rad grem na Koromandijo, ker je tam zelo lepo. Pomagam atku pri delu, ker bi rad videl, da bi bila hišica kmalu gotova in čim lepša. Rad bi Koromandijo kdaj pokazal tudi sošolcem. To se bo zgodilo takrat, kadar bomo šli tam mimo na kakšnem pohodu. Posebno lepo je na Koromandiji spomladi in jeseni. Iz gozda zjutraj prihajajo srne in zajci; pasejo se po travnikih; vsepovsod žvrgolijo ptički. Ati jih z žvižganjem oponaša, oni pa mu odgovarjajo. Tudi brat Toni in jaz sva že poskusila.

Pesnik Oton Župančič je pisal o čudežni deželi Koromandiji. Zdi se mi, da ji je naša kar podobna. Ati pravi, da se ta hrib imenuje Koromandija najbrž zato, ker je tu živel pred več kot tristo leti človek, ki se je imenoval Koroman in po njem se je kasneje kmetija poimenovala Koromandija. V Velikem atlasu Slovenije je tudi zapisana naša Koromandija, na kar sem še posebno ponosen.

Janko Odlazek, 7. razred

NAŠA VAS

Živim v vasi Vrh pri Šentrupertu.

Naša vas je majhna. Leži v dolini in se nagiba na hrib. V naši in moji vasi je veliko prijaznih ljudi. V tej vasi srečna preživljam svojo mladost.

Moja vas ima veliko skrivnih potk, ki vodijo po dolgem in počez ter se tudi stikajo. Vas ni velika. Sega do potoka v dolini pa do vrha hriba. Prebivalci se pogovarjajo v narečju. V vasi ni možno graditi novih hiš, ker ne smemo pozidati rodovitne zemlje. Če pa se kakšna stara hiša podre, tam zgradijo novo in lepšo hišo. Kozolcev je v naši dolini malo. Mi ga imamo. Naredil ga je še zdaj pokojni stari oče. To je spomin nanj. Če greš skozi gozd in nato prideš na vrh hriba nad vasjo, je lep razgled na hiše, sadovnjake. Lepo je videti našo vas.

V našo vas prihaja tudi družina iz sosednje republike Hrvaške. Z njimi se dobro razumemo. Moj ati je pomagal enemu od njih, ki se je ponesrečil z motorno žago. Hitro so mu nudili prvo pomoč. Za to pomoč mu je zelo hvaležen. Ta družina ima tudi otroke. Ko pridejo v našo vas, se z njimi igramo razne igre. Lahko se sporazumevamo v slovenskem in hrvaškem jeziku. Ti ljudje so prinesli v našo vas svojo kulturo in jezik. Hišo so ogradili in so postavili kipe, ki predstavljajo ljudi. Tudi mlako imajo. Ko smo v šoli obravnavali življenje v mlaki, sem si jo lahko ogledala. Zelo cenijo našo Dolenjsko. Pravijo, da je prijazna dežela.

Moja vas mi je zelo pri srcu. Imam jo rada.

Damjana Bartolj, 7. razred

MOST NA BISTRICI

Stanujem v vasi Bistrica. Skozi vas teče potok Bistrica. Nad njim pelje čez most cesta Trebnje–Sevnica. Načrt za most je

naredil inž. arh. Matko Pečar iz Boštanja pri Sevnici. Most so gradili leta 1937. Narejen je iz klesanega kamna. Ima tri vdolbine. Če je visoka voda, lahko teče v vseh treh vdolbinah. Med vojno so že mislili partizani most minirati, da ne bi sovražniki s svojimi vozili prišli čez potok. Včasih je bila cesta čez most makadamska, zdaj pa je asfaltirana. To je tudi za našo hišo, ki je v bližini ceste in mostu, zelo pomembno, ker se ne kadi.

Most na Bistrici nekateri tudi fotografirajo, ker je lep.

Janja Zupančič, 6. razred

KOZOLEC – TOPLAR, PONOS VASI BISTRICA PRI ŠENTRUPERTU

Kozolci – toplarji so značilni za dolensko pokrajino. Za toplarje je značilno, da imajo na vrhu prostor za spravlanje sena, pod tem pa prostor za vozove, prikolice in drugo, da je pod streho; in ob strani tako imenovane »štante«, na katere obesijo seno, če je potrebno dodatnega sušenja. Ko pa so mlatili še s cepci, so tudi žito, preden so ga omlatili, posušili v teh »štantih«.

Kozolec – toplar stoji na koncu vasi Bistrica ob cesti, ki pelje iz Trebnjega proti Mokronogu ali proti Sevnici.

Lastnik kozolca Jože Simončič je že umrl. Kozolec je dal delati leta 1936. Kozolec ima lep balkon, na katerega vodijo stopnice. Je lepo izrezljan in ima letnico.

Kozolec zdaj osamljen kraljuje na koncu vasi. Pod njim sameva le še star voz – koleselj, s katerim so včasih veliko vozili. Pod kozolcem lahko vidimo še star lesen plug. Včasih pa so imeli na kozolcu veliko sena. V »rantah« pa so spravljali tudi koruznico, fižolovno in še kaj.

Ta kozolec je velik in lep, zato ga mimoidoči radi pogledajo. Vaščani smo ponosni nanj. Njegova slika je bila že v časopisih, v knjigah in na koledarjih. Tudi novinarji so že pisali o njem.

Kadar se boste peljali skozi našo vas, ne vozite prehitro, da boste lahko videli ta lepo izrezljani kozolec – ponos naše vasi.

Irena Berk, 4. razred

Janja Zupančič, 6. razred

Toplar na Bistrici

MOJA VŠAKDANJA POT OD ŠENTRUPERTA DO MAČKA

Potopis

Zazvoni. Učenci rinemo proti izhodu. Sošolke, s katerimi imamo skupno pot, so se odpravile v trgovino, zato sem to pot sama. Še pomaham jim, nato pa počasnih korakov odidem po asfaltirani cesti, ki vodi v mojo vas. Pred mano je 2 km hoje od Šentruperta do Mačka pod Okrogom.

Pridem do zadnje hiše v vasi. Pozdravim starejšo kmetico, ki v vrtu lopata. Prijetna hiša, veliko gospodarsko poslopje, hlev in kozolec dajejo vtis značilne kmetije v naši dolini. Hiša je prijazna, saj na njenih oknih cvetijo pelargonije in fuksije.

Cesta vodi med zelo rodovitnimi njivami in travniki. Ta polja imenujemo Povnica. Zakaj je dobila tako ime, mi ni znano. Če jo pogledam – Povnico namreč – s hriba, je podobna velikanski ponvi. Najbrž bo to kaj v zvezi z njenim imenom: ponev, ponvica, povnica – Povnica. Povnica je središče šentrupeške doline. Tukaj je bil v davnih časih zadnji zaliv na JZ strani Panonskega morja. Še danes, ko kmetje orjejo, najdejo prenekatero okamenelo školjko. Tu so polja kmetov iz vse doline. Že se vidi tudi moj dom na gričku takoj nad vznožjem doline. Ko ga površno ošvrknem s pogledom, se spomnim, da je moja pot pravzaprav še kar dolga. Zaželim si, da bi imela kolo, saj bi bila z njim v dvanajstih minutah doma. Malo pospešim korak, tako da sem naenkrat že pri prvi hiši v vasi Škrljevo. To vas bi lahko označila kot vas samih velikih kmetov. Večina jih tesno sodeluje s kmetijsko zadrugo, zato so tudi zelo napredni. Včasih se mi zazdi, da kmetje – kooperanti precej tekmujejo med sabo tako v napredku kot tudi delu. Ko grem skozi vas, moram večkrat zatisniti nos, če le preveč smrdi iz hlevov. V vasi pač ni hiše, pri kateri ne bi imeli veliko več zemlje kot le vrtiček, zato ni čudno, da je skoraj polovica čistih kmetov.

Ko grem skozi vas, pridem do stare, že razpadajoče hiše, ki pa je znamenita, zato ker ima na zunanjem zidu naslikane freske.

Dve freski sta še kar ohranjeni, medtem ko je ena že razpadla. Pa saj ni nič čudnega, saj je bila hiša zgrajena leta 1706, v njej pa ne stanuje nihče več. Baje so freske pod okriljem spomeniškega varstva. Ko si površno ogledam freske, se že pogled ustavi na mogočnem škrljevskem gradu, ki stoji na griču levo nad vasjo. Žal že razpada, saj zanj ne poskrbi nihče. Mislim pa, da je zadnji čas, da bi ga obnovili. Če pobrskam malo v njegovo zgodovino, mi knjiga Zgodovina župnije Šentrupert pove, da ga je dal sezidati grof Viljem I. v letih 1000–1015. Brez dvoma spada ta grad med najstarejše gradove na vsem Dolenjskem. Da je Viljem I. sezidal tukaj grad, je pa tudi dokaz, da je bil kraj že naseljen in da so mu posestva nosila obilne koristi. Po smrti Viljema I. je njegova žena Hema posestvo še naprej upravljala in dala zgraditi tudi nekaj cerkva. Viljemu II. je tedanji cesar Konrad II. posestvo še razširil po vsej dolini Mirne, a središče je moralo biti Škrljevo, saj se omenja prvokrat leta 1044. Tako je bilo Škrljevo v tedanjih časih pomembna prometna pot. Kasneje so ga prevzeli nemški graščaki. Grad je na prijetnem gričku in je prav škoda, da razpada, saj bi bila tam lahko lepa turistična točka.

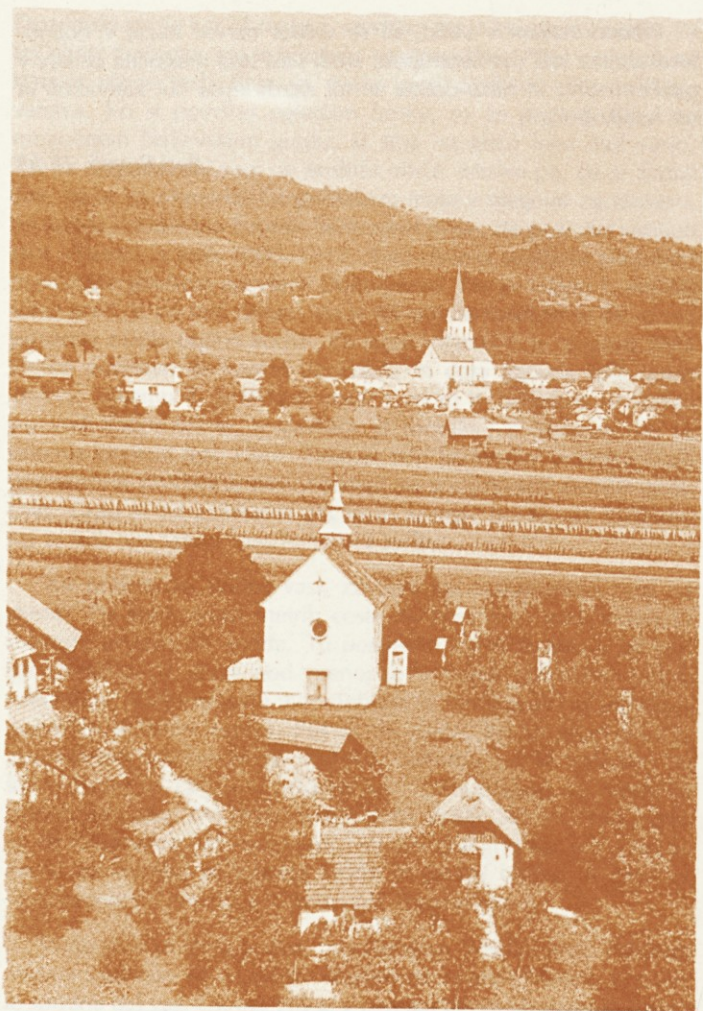
Ko pridem na konec vasi, zavijem po makadamski cesti na desno. Po kakih tristo metrih ceste, ki vodi med grmičevjem in mejami, pridem do gozda. Tu pospešim korak in kmalu pridem do smetišča. V grapi pod menoj je v potok nametano polno odpadkov, starih razbitih avtomobilov in štedilnikov. »Žalostno«, pomislim in hitim naprej. Pot se mi vleče. Ko se gozd konča, uberem pot naravnost ob potoku. »Morda pa le ugledam še kakšno ribo ali raka,« si prigovarjam. Tako pridem do mostu in stopim na cesto. Do doma imam le še slabih 200 m. Pred mano se že razprostira naš sadovnjak. Mi mu pravimo kar hrib. Ker je nasad že starejši, so jablane velike in precej visoke. A časa za opazovanje mi zmanjka in želim biti čimprej doma.

Naša hiša je prva v vasi, zato imamo številko ena. Petdeset metrov pod hišo se mi odpre razgled na zaselek Maček, ki pa je le spodnji del vasi Okrog. Hiš je v zaselku pet in ob vsaki stari stoji nova. Mladi se vračajo. Tudi jaz sem srečna v tem našem zaselku.

Preden stopim v vežo, se še enkrat ozrem nazaj v dolino. Sredi doline leži vas Šentrupert, sredi vasi stoji mogočna cerkev v gotskem stilu. In naša dolina se mi zazdi lepša kot katerakoli in kot kdajkoli . . .

Bari Rugelj, 15 let

Drobcji iz preteklosti

Križev pot na Veseli gori

Boris Kobe: ŠENTRUPERT

Drobci iz preteklosti

KOZLEVČARJEV MUZEJ

Med zanimivosti v našem kraju prav gotovo zavzema posebno mesto Kozlevčarjev muzej v Slovenski vasi pri Šentrupertu. Gospod Kozlevčar je vse svoje življenje posvetil zbiranju starin in tako rešil pozabi ali uničenju marsikateri predmet. Njegova zbirka obsega predvsem starine cerkvene umetnosti.

Zbirka obsega štiri sobe, v katerih so kar natrpane številne umetnine. Če se sprehodimo po teh sobah, spoznamo življenje ljudi za več stoletij.

V prvi sobi so številne slike na steklu, ki so nekdanje krasile sleherno kmečko hišo, kasneje pa so marsikje te slike nadomestili primerki slabe umetniške vrednosti. Tu so razstavljeni še razni nabožni kipi iz lesa, precej jih je iz obdobja baroka. V drugi sobi je več slik naših priznanih slikarjev. Najprej smo se ustavili ob portretu lastnika muzeja; naredil ga je Božidar Jakac. Zraven je tudi mojstrovina Štovička. Pogost gost pri gospodu Kozlevčarju je bil veliki impresionist Matej Sternen. Njegova je slika Podoba dečka, z okna pa je naredil Pogled na Mirno. Tu so še dela Maksima Gasparija, Ivana Groharja in Maksima Sedeja.

V tretji sobi so spet pretežno predmeti cerkvene umetnosti. Med slikarji sta najbolj vidna predstavnik Layer in Bergant, v kotu pa je novejša slika Gojmira Antona Kosa. Pozorni smo bili do zbirke lesenih križev; takšni so bile nekdanje v vsaki hiši v kotu in ob mrliču.

Največ stoletij pa zavzema četrta soba. Tu je od preprostega orodja iz kamene dobe tudi več izkopanin, zbirka denarja skozi stoletja. Ustavili smo se ob knjigah v bohoričici – pridige Jurija Japlja. Med posebne zanimivosti pa prav gotovo sodi tudi Trubarjeva obredna posoda, imenovana ciborij. Iz novejšee dobe pa je križ kiparja Meštrovića.

Veseli smo, da je gospod Kozlevčar ohranil številne podobe preteklosti; hkrati pa hvaležni, ker si lahko učenci vsako leto Kozlevčarjev muzej tudi ogledamo.

Rupert Gole in Franci Zupančič, 15 let

TRUBARJEV CIBORIJ – DRAGOCENOST KOZLEVČARJEVEGA MUZEJA

V Kozlevčarjevem muzeju v Slovenski vasi pri Šentrupertu so zbrani zelo stari predmeti. Med najbolj dragocene stvari lahko štejemo obredno posodo ali ciborij, ki jo je uporabljal sam Primož Trubar. Ciborij se od današnjih obrednih posod precej razlikuje, saj je porcelanast. Je belo-modre barve. Na sprednji strani je podoba levje glave, ki je rjave barve. V posodi je Trubarjeva podoba.

Posodo je Primož Trubar uporabljal, preden je moral 1547. zapustiti domovino, saj so pri nas protestante preganjali. Po ustnem izročilu se je spomin nanjo ohranjal iz roda v rod na graščini pri Šentjerneju, zdaj pa je v Kozlevčarjevi lasti že nad 50 let.

Ob Trubarjevem letu smo si učenci to dragocenost ogledali s posebnim zanimanjem.

Melita Zupančič, 7. razred

Med tiskom našega gradiva so zbirko preselili v stiški samostan, kjer jo bodo tudi strokovno uredili.

MUZEJ KMEČKEGA ORODJA NA VESELI GORI PRI ŠENTRUPERTU

Naša hiša stoji poleg graščine na Veseli gori pri Šentrupertu. V graščini ima prostore Turistično društvo Šentrupert. V levem delu so gostinski prostori. Posebno živahno je tedaj, kadar so sejmi; posebno znan je Gregorjev sejem.

Najbolj obiskani prostori pa so tisti, ki so namenjeni muzeju kmečkega orodja. Muzej kmečkega orodja je bil odprt ob krajevnem prazniku 1975. leta. Največje zasluge za muzej kmečkega orodja ima tov. Bojan Brezovar, dolgoletni predsednik turističnega društva Šentrupert in nekdanji ravnatelj šentrupeške šole. Tovariš Brezovar je svoje osebno zanimanje za starine prenesel še na učence in tako je pripomogel, da so se številni predmeti ohranili še do danes.

Predmeti, ki so kakorkoli povezani z življenjem na kmetih, so zbrani v treh sobah in v kleti. Že na hodniku najprej zagledamo prvo šentrupeško gasilno brizgalno, zraven je mlin za sadje, ki ima dve ogromni kolesi, v kotu pred sobo je velik kovaški meh. Za naju so najbolj zanimivi predmeti že v prvi sobi, kjer so likalniki, ki so jih segrevali z žerjavico. Zraven je tudi zanimiva zbirka denarja. V največjem prostoru, kjer je precej kuhinjske posode, pa je še posebej zanimiva slika, iz katere lahko vidiš tri podobe.

V tretji sobi pa so statve in še vsi pripomočki, ki spadajo zraven.

Pred dvema letoma se je tem prostorom pridružila še v prvem nadstropju čebelarska soba, posvečena Petru Pavlu Glavarju in Aleksandru Lunačku. Na Petra Pavla Glavarja spominja tudi spominska plošča na pročelju graščine.

Ker je Turistično društvo Šentrupert zaupalo ključne naši družini, sva midva večkrat tudi vodiča po muzeju. Ko razkazujeva številne predmete, nama je včasih kar malo nerodno, ker vedno

ne znava povedati, za kaj so različna orodja uporabljali. Obiskovalci veliko sprašujejo predvsem po predmetih, ki jih sedaj ne uporabljamo ali pa jih na kmetijah nimajo več .

Letno obišče muzej preko 500 obiskovalcev. Mnogi bi bili zelo veseli, če bi o predmetih lahko prebrali v posebni brošuri in morda bo Turistično društvo Šentrupert kdaj to željo tudi uresničilo.

Tonči in Peter Kurent, 8. razred

MLINČEK ZA KAVO

Pri nas imamo na polici s starimi predmeti tudi ročni mlinček za kavo, ki mi je zelo všeč. Vprašala sem staro mamo, od kod je prišel k nam. Povedala mi je, da ga je dobila od svojih staršev. Dolgo je opravljal svoje delo in je še zdaj uporaben, čeprav imamo tudi električnega. Včasih je večkrat mlel ječmenovo in pravo kavo. Zdaj je bolj za okras.

Jaz pa še rada meljem na ta mlinček, ker ni nevaren, saj ga ni treba priključiti na elektriko.

Biserka Škarja, 4. razred

STARA PREŠA: DRUŽINSKI PONOS

Dedek ima prešo, ki bo kmalu stara sto let. Preša ima kamnit podstavek, drugo pa je iz lesa. Preša ima tudi kamen, ki je težak 250 kg in se vrti. Kamen je lepo izklesan in ima luknjo, v kateri je sveča. Po končanem delu se kamen toliko časa vrti, da ni na tleh, ampak se obesi. Leta 1889 so prešo naredili na roke. Ves material so vozili s konji. Preša je lepo oblikovana in izrezljana. Preša je še vedno uporabna. Naredil jo je moj praded, ki je šel pozneje v Ameriko za boljšim kruhom. Dedek pravi, da preše ne bo podrl ali prodal za noben denar, ker ga spominja na očeta.

Cvetka Kumer, 7. razred

STARA LONČENA POSODA ZA SPOMIN

Na podstrešju sem našla staro lončeno posodo. Prinesla sem jo k stari mami in jo prosila, naj mi kaj pove o njej.

Pripovedovala mi je, kako so v takih posodah kuhali največ pred drugo svetovno vojno pa tudi po vojni še nekaj časa. Posode so bile različne velikosti. V njih so kuhali v krušni peči. Ko so peč zakurili, so posodo položili poleg ognja. Posoda se je večkrat tudi razbila. S posodo je bilo treba ravnati zelo previdno, da se ni razbila, ker so bili lončeni izdelki kar precej dragi. Razbila se je, kadar se je pri kuhanju mudilo.

Če pa se je posoda prevrnila, so ostali kar brez kosila. V krušni peči se je jed precej dlje kuhala, kot se danes na električnem ali plinskem štedilniku.

Ko sva končali pogovor, mi je stara mama rekla, da te posode ne smem vreči stran. Rekla mi je, naj ostane za spomin.

Ne vem, kako bi se v današnjem času mladi ljudje navadili na kuhanje v lončenih posodah in v peči.

Tonči Ramovš, 8. razred

300 LET STARA LIPA ŠE ZELENI

Pred Vidmarjevo hišo na Grilovem hribu v vasi Straža pri Šentrupertu raste lipa, ki je stara 300 let. Visoka je okrog 20 m, obseg lipe pa meri 5 m. Vidmarjevi vedo povedati, da so lipo posadili njihovi predniki, ki so se pisali Škarja, vendar tega ne morejo zagotovo trditi.

Korenine lipe segajo 15 m daleč. Lipa je bila včasih bolj košata. Njene veje so segale skoraj do tal. Ob nevihtah pa se veje večkrat odlomijo in nato trohnijo ter odpadajo. Čeprav je lipa že tako stara, vseeno še cvete, vendar malo kasneje kot mlajša drevesa. Prejšnji rodovi zanjo niso posebno dobro skrbeli, vendar

se je kljub temu ohranila. Ker je visoka, na palico navežejo srp in narežejo veje, da naberejo cvetje, ga posušijo in potem pijejo lipov čaj.

Starejši ljudje se še spominjajo, da je bila v hiši, pred katero stoji lipa, nekoč gostilna. Okrog lipe so bili takrat živinski sejmi. V ta namen je bil okrog lipe zgrajen železen obroč, v katerega so bile vgrajene železne rinke, na katere so privezovali živino.

Lipa je znana v naši krajevni skupnosti in še dlje. Zavarovana je pri spomeniškem varstvu, zato je Vidmarjevi ne smejo poškodovati ali celo posekati. Včasih jo pridejo od spomeniškega varstva pogledat, da ugotovijo, če je vse v redu. Včasih pride pod lipo na izlet tudi kakšna skupina učencev in posamezni turisti.

Škoda, ker je lipa odmaknjena od glavne ceste, saj bi zaslužila več obiskovalcev.

Stari ljudje pravijo, da bo ta lipa živela še enkrat toliko let, kot jih ima sedaj.

O lipi nama je pripovedovala Nataša, najmlajša iz Vidmarjeve družine.

Andreja Ruperčič in Mateja Bizjak, 6. razred

ŠENTRUPERŠKO POKOPALIŠČE JE NAČRTOVAL TUDI ARHITEKT MOJSTER PLEČNIK

Ob robu Šentruperta se na rahlo dvigajočem se hribčku razteza šentruperško pokopališče. Njegova lepota in urejenost prideta še posebno do izraza za 1. november, ko sveče na grobovih gore vso noč in ob lepem vremenu se takrat nad pokopališčem dviga močna svetloba.

Najbrž je malo pokopališč v Sloveniji, ki jih ob dnevu mrtvih obišče tako nepregledna množica ljudi kot prav šentruperškega. Kaže, da so tukajšnji prebivalci že od nekdanj posvečali zadnjemu počivališču svojih rojakov precejšnjo pozornost. O tem priča

tudi velika barvna fotografija našega pokopališča v knjigi Slovenija, str. 163; knjiga je izšla 1983 pri Državni založbi Slovenije.

Pokopališče so iz prejšnje starinske oblike, ko je nad njim rastlo polno grmovja in robide, preuredili v današnjo obliko takoj po 2. svetovni vojni.

Načrt za pokopališče sta naredila znana arhitekta: mojster Plečnik in Valentinčič, ki še živi v Ljubljani. Šentruperčani, ki se zavedamo zlasti velikega pomena mojstra Plečnika, smo ponosni, da se je s koščkom svojega pomembnega dela zapisal tudi v naš kraj.

Pokopališče je veliko. Obdaja ga kamnito obzidje – škarpa. Za vhod so velika železna vrata, nad katerimi sta veliki črki, ki simbolično nakazujeta začetek in konec življenja. Do vrat vodi asfaltirana cesta. Po sredini pokopališča je glavna pot, od katere so speljane manjše potke med grobovi na spodnjem in zgornjem delu pokopališča. Na koncu pokopališča stoji na vrhu hribčka cerkvica sv. Križa. To cerkvico naša krajevna skupnost včasih uporabi tudi kot zasilno mrliško vežico, če nimajo svojci dati pokojnika nikamor drugam. Prav zdaj, ko je uspel referendum za podaljšanje krajevnega samoprisevka, pa se v krajevni skupnosti dogovarjajo, da bodo v naslednjem srednjeročnem obdobju pod okriljem spomeniškega varstva kapelico obnovili, da bo služila tudi za mrliško vežico.

Na sredini pokopališča stoji velik križ. Nad zgornjim delom pokopališča je mešani gozd. Zato je pokopališče pozno jeseni, ko z dreves odpada listje, zelo »nastlano« z listjem. Učenci 8. razreda osnovne šole pred dnevom mrtvih poskrbimo za urejenost pokopališča.

Šentruperško pokopališče ima še eno posebnost. To je tudi kraj, kamor gredo ljudje radi na sprehod – različne generacije – tudi mladi. To je res nenavadno, vendar lepo sprehajališče, saj se s tega hribčka svet odpre daleč naokrog.

Na šentruperškem pokopališču so med drugimi pokopani tudi zgodovinar Steklaša, Lunačkovi (razen dr. Pavla), dr. Marija Maren-Držaj in naša pisateljica in pesnica Majda Peterlin – Vida Brest.

Bari Rugelj, 15 let

Spomenik padlim

Zaznamovan spomin

SPOMINSKA OBELEŽJA V KRAJEVNI SKUPNOSTI ŠENTRUPERT

V šentruperški krajevni skupnosti je več spominskih obeležij, ki spominjajo na dogodke v preteklosti.

Slovenski čebelarji so se oddolžili spominu Petra Pavla Glavarja, naprednega čebelarja, umrlega v Lanšprežu, s tem, da so v kmečkem muzeju na Veseli gori odprli Glavarjevo sobo, na pročelju graščine pa je spominska plošča v obliki satja. Peter Pavel Glavar (1721–1784) je pisec prvega slovenskega poljudnoznanstvenega spisa Pogovor o čebeljih rojih.

Zasebni spomenik na Veseli gori priča, da so tam med ofenzivo ustrelili Štefana in Darka Juvanca iz Trebnjega. Oba sta pokopana na pokopališču v Trebnjem.

Na Dobu priča spomenik o eni izmed pomembnih zmag Gubčeve brigade. Njeni borci so na mestu, kjer stoji spomenik, 26. decembra 1942 popolnoma uničili fašistično postojanko.

Spomenik v Šentrupertu je posvečen 69 znanim padlim partizanom slovenskih enot, desetim padlim znanim in trem neznanim borcem XIII. hrvaške proletarske brigade Rade Končar, med katerimi je tudi narodni heroj Ilija Popović, ter 57 znanim žrtvam fašističnega nasilja. Borci XIII. hrvaške proletarske brigade so darovali svoja življenja ob napadu na belogardistično postojanko v Šentrupertu 1. in 2. maja 1943. leta. Spomenik je delo akademskega kiparja Staneta Keržiča, na njem pa so verzi Ceneta Vipotnika:

Zbežite sence, vzidi čisti dan!
Kdor si po tihih gozdih zakopan,
komur zgubljeni prah v vesoljstvu plava,
kdor v ječah padel si od črnih ran,
glej, iz noči življenja vzplapolava.

Naša šola se imenuje po doktorju Pavlu Lunačku – Igorju, organizatorju partizanskih bolnišnic. Ploščo, ki spominja, da se je dr. Lunaček (1900–1955) rodil v šoli v Šentrupertu, smo odkrili 1977. leta, šolo pa poimenovali po njem 1983. leta. Dr. Lunaček je v začetku NOB organiziral zbiranje sanitetnega materiala, kasneje pa zasnoval partizanske bolnišnice. Postal je sanitetni polkovnik, bil delegat na drugem zasedanju AVNOJ. Po osvoboditvi je bil redni profesor in predstojnik klinike za porodništvo v Ljubljani, kasneje je bil tudi dekan medicinske fakultete in član SAZU. Za svoje delo o porodništvu je dvakrat prejel Prešernovo nagrado. Lunačkova izredna delavnost, požrtvovalnost in skromnost nam je lahko vsem za vzor.

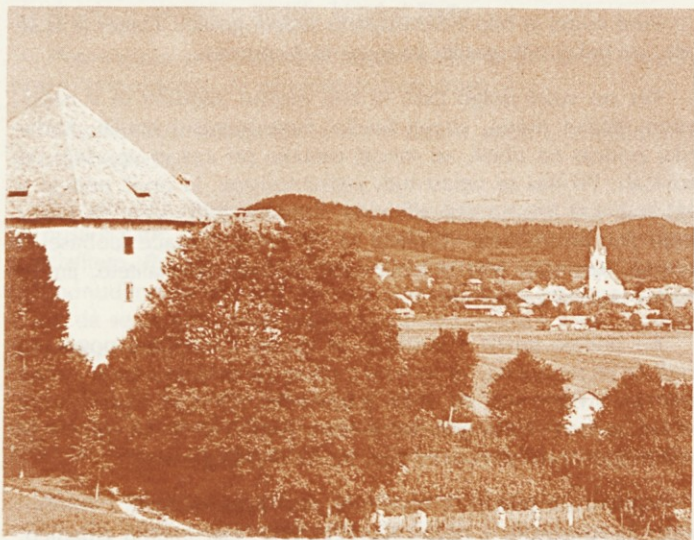
Na našem območju pa je v Jelovki pod Zaloko obnovljen tabor borcev ZDO. Tja in tudi k drugim spominskim obeležjem ob pomembnejših dogodkih iz preteklosti krenemo na pot, se srečujemo z borci in pripravimo kulturni program. Tako preteklost povezujemo s sedanjostjo.

Cvetka Kumer in Alenka Tratar, 7. razred

Turizem smo ljudje

Kužno znamenje

Šentrupert – grad Škrljevo

Turizem smo ljudje

GOSTILNA JAKLIČ VABI

Pred vojno je bilo v Šentrupertu sedem gostiln. Danes je le še bife, od nekdanjih gostiln pa je samo še pri nas.

Ker po vojni dolgo časa ni bilo možno zaposliti se v neposredni bližini doma, so se številni Šentruperčani izselili. Kadar zdaj pridejo na obisk, se mnogi ustavijo pri nas in vprašajo po novicah. Pri nas se oglasi tudi veliko turistov, ki prvič pridejo v naš kraj. Ker imamo domače vino, turistom zelo ugaja. Pa tudi z jedjo jim postrežemo. Najbolj so jim všeč domače klobase in salame. Ker vsak gost pohvali našo domačo specialiteto, jim jo mama ponudi za domov.

Ko pridejo gostje v gostilno, se mama z njimi kaj pogovori. Tudi če jih ne pozna, se seznanj z njimi. Če pridejo s starši otroci, grem jaz z njimi ven, da se ne dolgočasijo. Zunaj se pogovarjamo ali kaj igramo. Naša gostilna je stara približno 80 let, pozna jo veliko ljudi, zato se nam ni bati, da ne bi bilo gostov.

Večkrat pa pridejo k nam tudi najavljene skupine z avtobusom. Te usmerimo v bližnji Kovačev hrib, kjer imamo zidanico. Takrat še posebej gledamo, da goste postrežemo z domačimi jedmi.

Alenka Jaklič, 8. razred

GOSTILNA JAVORNIK NA RAKOVNIKU

Sem hči gostinke Ivke Pevec, ki vodi gostilno Javornik v vasi Rakovnik pri Šentrupertu. Gostilna se zato imenuje Javornik, ker se je tako pisal moj ded, ki je poimenoval našo gostilno. Gostilna

je čisto ob cesti, ki pelje iz Trebnjega proti Mokronogu in še naprej proti Sevnici. Dostikrat tudi jaz pomagam pri delu za šankom ali v kuhinji in srečam mnoge zanimive ljudi. Včasih so to nekdanji domačini, ki pridejo na obisk k sorodnikom, včasih turisti, včasih pa tudi ljudje, ki imajo tukaj hišo, pa delajo v tujini. Seveda pa so najbolj redni gostje domačini.

Velikokrat, kadar pridejo v gostilno ljudje, ki niso od tukaj, nas sprašujejo o okolici, o ljudeh, ki tukaj živijo . . .

Pogovarjajo se o kakšnem našem kraju, ki jim je bil všeč in potem priporočajo, da ga obišejo tudi drugi.

Včasih lahko nekaterim povemo tudi o naših znamenitostih, da si jih ogledajo.

Ko sem bila še mlajša, sem se vedno igrala z otroki gostov, ki so prišli k nam. Zelo so veseli, če jim lahko postrežemo s kakšno specialiteto. Pri nas na poseben način pečemo neolupljen krompir, ponudimo pa jim tudi domače klobase ali kaj drugega domačega, da se potem zaradi dobre hrane še vračajo k nam. Seveda tudi kaj popijejo.

Otroci, ki jih gostje pripeljejo s sabo, so zelo veseli, če lahko dobijo kakšno slaščico npr.: sladoled ali palačinke in uživajo, kadar se kdo od mlajših z njimi pogovarja. Večkrat sem to jaz.

Včasih pojedjo tudi samo kuhano jajce ali presto in so zadovoljni, da lahko »pospravijo nekaj na hitro« in prigriznejo k vinu ter se malo pogovorijo.

Včasih pridejo k nam gostje, ki so si v glavnem že ogledali našo pokrajino in jo zelo hvalijo. Pravijo, kako imamo lepe hribe, lepe vinograde, travnike, polja, koliko kozolcev in cerkva srečajo na poti po Dolenjski . . .

Kolikor starejša postajam, skupaj z našimi gosti vedno bolj ugotavljam, kako smo lahko ponosni, da imamo za domovino tako lepo deželo.

Nataša Pevec, 15 let

ČE BI EN DAN GOSTIL SVOJEGA VRSTNIKA

(Turizem smo ljudje)

Če bi gostil sovrstnika iz mesta, bi mu najprej razkazal kmetijo. Potem bi ga odpeljal v svojo sobo, kjer imam zbirko značk. Za spomin bu mu dal kakšno značko. Mislim, da se sovrstnik pri meni ne bi dolgočasil.

Franci Bartolj, 6. razred

Če bi prišli na šolo učenci iz drugih šol in bi učenci naše šole gostili svoje vrstnike, bi tudi jaz našel učenca, ki bi ga peljal domov. Razkazal bi mu tudi svoj šotor in vse stvari v njem. Mislim, da bi se čudil mojim lokom, sulicam in okraskom. Na koncu bi mu razkazal tudi svojo sobo v novi hiši. Ko bi vrstnik moral oditi, bi mu dal za spomin name najlepšo piščal.

Štefan Breznikar, 6. razred

Najprej bi jo peljala v hlev, kjer bi videla domače živali. Potem bi šli peš v dolino. Med potjo bi se ustavili pri grmu, kjer gnezdiijo ptički. Ko bi se vrnili, bi jedli domač kruh in domačo salamo. Sovrstnici bi dala za spomin mladega mucka.

Melita Gole, 6. razred

Vrstnici bi najprej povedala vse o zgodovini našega kraja. Peš bi odšli na bližnji Viher, kjer bi si v cerkvisi ogledali stare freske, ki se še kar dobro poznajo po stenah. Po bližnjici bi jo mahnili v zaselek Močila. Tam so v sosedovem vinogradu še ostanki, ki pričajo, da je bil v naši vasi rudnik železove rude. Nekaj časa bi nama ostalo tudi za razvedrilo. Doma bi ji spekla tudi biskvit, ki se mi kar dobro posreči. Za spomin bi ji dala prtiček, ki sem ga sama izvezla.

Janja Gorenc, 6. razred

Vrstnici bi na naši kmetiji razkazala silose in stroje, brez katerih bi na kmetiji malo naredili. Povedala bi ji, da imamo dosti dela. Pogostila bi jo z domačim kruhom in s klobaso.

Mira Jaki, 6. razred

Razkazal bi mu Šentrupert. Za spomin bi mu dal piščalko, ki bi jo sam napravil.

Matija Jaklič, 6. razred

Na morju sem spoznal dečka svoje starosti. Postala sva dobra prijatelja. Skupaj sva se kopala in hodila na sladoled. Povabil sem ga, naj med počitnicami pride k meni. Do sedaj ga še ni bilo. Rad pa bi videl, da bi me obiskal. Če bi prišel, bi bil tega zelo vesel. Razkazal bi mu zanimivosti našega kraja. Peljal bi ga tudi na Koromandijo, kjer imamo vikend. Zdi se mi, da je lepo, če spoznaš veliko ljudi in se z njimi razumeš.

Toni Odlazek, 6. razred

Odšli bi tudi v gozd. Tam bi nabirali borovnice in jagode. Mogoče bi mimogrede uzrli tudi kakšno srno ali zajca. Za spomin bi ji podarila majhno torbico, ki sem jo sama naredila. Na koncu bi jo povabila, naj pride še kdaj k nam na obisk.

Mateja Povše, 6. razred

Najprej bi vrstnico postregla z domačim pecivom. Nato bi šli na bližnjih hrib Vesela gora, kjer bi si ogledali baročno cerkev in muzej kmečkega orodja. Popoldne bi nama stara mama kaj povedala o našem kraju. Nato bi se sprehodili po vasi. Zvečer bi večerjali domače jedi.

Andreja Ruperčič, 6. razred

KAJ BI POKAZALI TISTEMU, KI BI PRIŠEL PRVIČ K NAM NA OBISK

Pokazala bi mu spomenik, ki je čisto blizu naše hiše, in obrat tovarne Agrostroj, kjer dela moja mami.

Mateja Ahlin, 4. razred

V naši vasi Bistrica bi mu pokazala lep kozolec toplar, valjčni mlin in staro kovačnico.

Irena Berk, 4. razred

Tistemu, ki bi prišel k nam na obisk, bi pokazal kobilu Jadranko, konja Pafrija in kobilu Mico, ki ima žrebička ponija.

Ciril Bizjak, 4. razred

Najraje bi videl, da bi kdo prišel k nam v jeseni, ker bi mu lahko ponudil veliko sadja.

Robi Kostanjevec, 4. razred

Jaz bi mu pokazala star mlinček za kavo in še druge stare predmete, ki jih moja stara mama še uporablja, čeprav ima tudi nove in moderne.

Biserka Škarja, 4. razred

Pokazala bi mu staro šentruperško gotsko cerkev. Peljala bi ga tudi v šolo in v vrtec.

Maja Ogrinc, 5. razred

Pokazala bi mu mlin na vodo, ki še melje žito, in staro hišo, ki je še s slamo krita. Pokazala bi mu tudi prešo, ki je bila narejena 1846. leta.

Melita Gole, 6. razred

Pokazala bi mu, kako se lepo od nas vidi na Kum in na druge okoliške hribe in vasi. Pokazala bi mu tudi star likalnik, ki ga je uporabljala še moja prababica.

Janja Gorenc, 6. razred

Pokazala bi mu kmečki muzej na Veseli gori, saj je čisto blizu mojega doma.

Andreja Ruperčič, 6. razred

Pokazala bi mu naš hlev in domače živali. V vasi pa bi pokazala škrljevski grad in njegovo okolico.

Marjeta Uršič, 6. razred

Pokazala bi mu tromostovje, ki je v naši vasi. Imamo tudi skrinjo, ki je stara že 102 leti. Je dobro ohranjena in poslikana. Vanjo spravljamo žito. V naši vasi prebiva tudi 99 let stara teta. Njena hiša je stara in zanimiva.

Damjana Bartolj, 7. razred

Najprej bi mu razkazala otok, na katerem je naš dom. Povedala bi mu o potokih, ki ga obdajajo, in o življenju na njem. Povedala bi mu, da na ta otok vodi sedem mostov. Pokazala bi mu tudi prešo našega starega ata, stara je sto let.

Cvetka Kumer, 7. razred

Pokazala bi mu vinsko gorico Zadrage, od koder se vidijo Šentrupert in bližnji grički, peljala pa bi ga tudi po gozdovih, kjer raste polno gob in borovnic.

Alenka Tratar, 7. razred

Šentrupert, moj kraj

Grad Škrljevo

Moj kraj je hrotyje Draga. Zivim na santon. Nala tala gnoj
to zasitram zabi. Bicu mame gazu, zabo tala, nabran boner
nye ali gaba. V moj kraj pride velika vikar zabev, vse so na gje kol
za vaju vlograd.

Barba Slava, 4. 1992

Šentrupert, moj kraj

MOJ KRAJ

Slovenija – moja dežela. Zares je čudovita moja domovina. Ko tako premišlujem, se spomnim med drugim tudi na verze, ki smo jih dekleta zapisovale v spominske knjige: Slovenka rojena – Slovenka ostani! – Povsod je lepo, a doma je najlepše!

Težko bi zapustila ta svoj delček sveta, ki ga poznam bolj kot katerokoli drugo deželo, saj vem za vsako stezo, za vsak grm.

Barica Rugelj, 15 let

Moj domači kraj ima zelo lepo cerkev in spomenik.

Mateja Ahlin, 4. razred

Moj kraj je zelo lep, ker smo na samem in je v bližini gozd. Blizu je tudi velik in strm hrib. Ko poleti spravljamo seno, se po tem hribu trkolimo v dolino.

Danica Cugelj, 4. razred

V mojem kraju so vaščani sezidali več novih hiš. V graščino, kjer je kmečki muzej, pride veliko obiskovalcev. Obiščejo tudi sejme, ki so na Veseli gori. Kdor bo prišel v naš kraj, bo videl, da je lep.

Marjetka Florjančič, 4. razred

Moj kraj je lep. Okrog hiš je veliko travnikov. Lahko se skrijem v travo.

Robi Kostanjevec, 4. razred

Moj kraj se imenuje Draga. Živim na samem. Naša hiša stoji ob asfaltirani cesti. Blizu imamo gozd, zato rada nabiram borovnice ali gobe. V naš kraj pride veliko vikendašev, ker so na gričkih za vasjo vinogradi.

Biserka Škarja, 4. razred

Svojega kraja ne bi mogla zapustiti, ker imam v njem prijateljice, blizu imam šolo...

Maja Ogrinc, 5. razred

Moj kraj je zelo lep. Otroci imamo prostor za nogomet, za skrivalnice in za druge igre. Tu se lahko do sitega naješ češenj.

Janja Gorenc, 6. razred

Moj kraj je majhna vas, kjer žubori potok in žvrgole ptice. Ob potoku preživim veliko lepih uric.

Damjana Bartolj, 7. razred

Svoj kraj imam najrajši, saj v njem živim. V svojem kraju imam tudi koticke, kamor se zatečem, kadar hočem biti sama ali kadar sem nesrečna. Svojega kraja ne bi zamenjala za nobenega drugega, saj tudi pregovor pravi, da je doma najlepše, kar je tudi res.

Tadeja Kisovec, 7. razred

V svojem kraju se lepo počutim. Skozi moj kraj tečeta dva potoka: Mlinščica in Derečinka. Ob njih se igram, berem knjige in se sprehajam po gozdičku. Živim na otoku zemlje, ki ga obdajata potoka. Ob potokih preživim veliko lepih uric.

Cvetka Kumer, 7. razred

Čeprav je moj domači kraj majhen, ga imam rada, saj tu rastem in preživljam otroštvo.

Alenka Tratar, 7. razred

V mojem kraju je zelo prijetno živeti: Tam imam tudi prijatelje, s katerimi se igramo razne igre.

Melita Zupančič, 7. razred

Moj kraj se imenuje Slovenska vas. V tej vasi je veliko travnikov, še več pa njiv. V bližini je gozdček, kamor večkrat zahajam s svojim psom.

Janez Kotar, 8. razred

Moj kraj je na hribčku. Okrog se razprostirajo gozdovi. Če pogledam v dolino, vidim potoček in travnike. Zdi se mi, da je moj kraj najlepši.

Tonči Ramovš, 8. razred

Moj kraj ni tako velik, vendar dovolj velik, da si lahko v njem najdem dovolj prijateljev.

Rupert Gole, 15 let

Šentrupert z okolico je zame najlepši kraj na svetu. Tu sem preživel svojo mladost, zato se ni bilo težko odločiti, kje bom zgradil hišo. Mislim, da bi morali v našem kraju zgraditi sodobno trgovino. Dobro bi bilo prisluhniti željam mladine, ki bi rada kopališče in slaščičarno. Treba bi bilo oživiti kulturno življenje v kraju. Velika pridobitev za kraj je obrat tovarne Agrostoj. Menim pa, da bi bilo treba razmišljati tudi o zaposlitvi za žene, ki se sedaj vozijo drugam.

Vinko Ahlin, paraplegik

Vrnil sem se v svoj kraj, ker so mi bile všeč njegove lepote. Vanj še ni tako prodrla moderna civilizacija s svojimi slabimi lastnostmi. Če bi se potrudili, bi lahko Šentrupert spremenili v pravi turistični kraj.

Po svoje si bom prizadeval, da bi to tudi uresničili.

Peter Brcar, predsednik Turističnega društva Šentrupert

Na srečanje likovnih samorastnikov je prišel fotoreporter ilustriranega lista Jugoslavija. Poleg Trebnjega je obiskal tudi druge kraje v občini. Z Janezom Gartnarjem, vodjem Tabora likovnih samorastnikov, sva mu razkazala tudi naše področje. Ko sva ga pripeljala v Nebesa, kjer je najvišja točka Homa in naše doline, je dejal, da je videl že veliko sveta, toda takega razgleda pa še ne. Dodal je, da je to prav posebna lepota, ki se je kar ni mogel nagledati. Napravil je več posnetkov. Potem pa je izšla čudovita barvna fotografija našega kraja v časopisu Jugoslavija.

Strinjam se glede ugotovitev o lepoti našega kraja, saj je tudi zame Šentrupert z okolico eden izmed najlepših krajev.

Bojan Brezovar, vodja kmečkega muzeja na Veseli gori pri Šentrupertu

Življenjska pot me je pripeljala v ta kraj in tu sem tudi ostala. Kraj mi je zelo všeč. Težko bi se ločila od tod. Turisti bi morali naš kraj bolj spoznati, saj so v redu prometne povezave. Mi, ki tu živimo, najbrž premalo spoštujemo zanimivosti in lepote tega kraja.

Marija Brezovar, upokojena učiteljica

Šentrupert je moj rojstni kraj, zato sem se rada vrnila. Tudi ptiček se rad vrne v svoje gnezdo. Rada imam naravo, zdravje najbolj najdeš v naravi. Obkrožajo me rože, domače živali in vse to mi dela kratek čas. Kraj polepšajo griči z vinsko trto.

Tudi mož je želel, da je pokopan v tem kraju, čeprav ni bil domačin.

Tončka Dukić, upokojenka

Šentrupert ima dolgo zgodovino, saj je bil kraj pomemben že v srednjem veku. Tu je mogočna gotska cerkev, vsenaokrog so se bohotili gradovi. To je lep kraj, ki ga ima vsakdo rad.

Tudi kmetijstvo je bilo v preteklosti zelo močno in moramo gledati, da bo tudi danes dobilo svojo pravo ceno. Zemlje ne

smemo zanemariti. Prihodnost Šentruperta moramo videti v njegovi naravni lepoti, zato bi se lahko razvil turizem. Kaj mi pomeni Šentrupert? To je naš kraj in je za nas najlepši kraj, saj tu živimo.

Jože Frelj, predsednik sveta krajevne skupnosti

Vedno sem trdil, da najtežjih nalog in vprašanj ne zastavljajo učitelji, ampak otroci: Prideta dve sovaščanki – učenki osnovne šole in te vprašata: Zakaj imaš rad svoje kraje?

Ne bi bilo težko, če bi ukazali: Imej rad svoje kraje! Tako lepo je imeti rad, a tako zoprno razlagati, zakaj. Najlepše stvari razlagati pa je najbolj zoprno.

Ko vliješ vanje svoje skisane misli, se stvari nekako sesirijo: zgrabijo svojo obliko, okus in barvo.

Naši kraji pa so tako in tako najlepši, kot misli o svojih krajih najbrž sleherni človek, je že tako. In tudi to ima svoj zakaj. A nanj naj odgovarjajo psihologi, sociologi in drugi podobni strokovnjaki.

Jaz pa bom imel še naprej rad svoje kraje: ravnico s polji in travniki, belimi, blatnimi in asfaltnimi cestami, griče in hribe: Drago, Zadrage in Škovec, Okrog in Oplenk, Križev pot, Veselo goro in Nebesa, vinograde in zidanice, gradove brez graščakov, cerkve in cerkvice (s svetniki ali brez njih), kapelice, križe in težave ljudi, od sonca (in vina) ožgane obraze, njihov vonj po delu, njihovo kletev in molitev, gasilce, njihove veselice in veselje ljudi, drevored na Dob (z željo, da pripelje tja čim manj ljudi) . . .

Rad bom imel te kraje zaradi Oblakovega Franceljna, ki nam je popravljaj lonce in dežnike, še najbolj pa zaradi njegovega tranzistorja; rad zaradi vola, ki me je trkljal z rogovi po tleh, ko sem ga pasel (kdo bi poznal njegov namen in misli!); rad zaradi deda, ki me je enkrat samkrat narezal s šibo po nagi riti (to je bil najbolj zvezdat dan v mojem življenju); rad zaradi jablane, ki smo ji obirali plodove na poti iz šole (ne ravno v veselje njenemu lastniku); rad zaradi Kranjčevega strica in njegove »šuma – ruma« . . .

So pa tudi stvari, zaradi katerih teh svojih krajev nimam rad, a o tem me šolarki – sovaščanki nista spraševali . . .

S smehom pa sta dodali, da lahko napišem tudi pesmico.

Navadno je tako, da se ljudje izselijo iz vasi, potem pa izkazujejo ljubezen svojim krajem s pesmimi, v katerih težijo za izgubljenim rajem.

Jaz sem raje kar ostal, pesem pa so kraji okrog mene.

Toda včasih okameneli molčijo.

Predvsem kadar si zastavljam najrazličnejše zakaj.

Ivan Gregorčič, profesor slovenščine

Narava je obdarila Šentrupert z lepoto. Je pa še marsikaj, kar bi bilo treba izboljšati. Skrbeti bi bilo treba, da bi bil kraj vedno čist, potok bi morali očistiti in urediti kanalizacijo.

Včasih je bilo v kraju več kvalitetnih kulturnih prireditev, zdaj pa kulturni dom sameva. Vendar pa se je Šentrupert v zadnjih letih precej prenovil. Če bomo odpravili nekatere pomanjkljivosti, nam bo še lepše. Zaradi svoje lege je Šentrupert pritegnil številne ljudi, ki so na gričkih zgradili vikende. Naslednji korak pa bi bil razvoj turizma.

Fani Jaklič, upokojena matičarka

Že kot otrok sem na sprehodih s starši in v otroških igrah odkrivala lepote in zanimivosti domačega kraja. Z mano je rasla tudi navezanost in ljubezen do Šentruperta. Vsak človek se te ljubezni zave šele tedaj, ko ni doma. Prav tako sem tudi jaz močno pogrešala dom in domači kraj, ko sem obiskovala gimnazijo v Novem mestu. Starši so mi omogočili, da sem lahko stanovala v kraju šolanja, jaz pa sem si želela domov, čeprav sem vedela, da mi bo veliko težje. Kljub vsem težavam sem uspešno končala šolanje in se pozneje zaposlila v domačem kraju kot učiteljica. Sedaj ljubezen do domačega kraja prenašam na učence.

Upam, da bodo tako kot jaz večkrat dejali, ko se bodo vračali domov: »Pa je res lepa naša dolina.«

Marjana Ogrinc, razredna učiteljica

Z možem sva se vrnila v moj Šentrupert, ker je življenje na vasi vendarle cenejše kot v mestu. V mestu je preveč hrupa in premalo čistega zraka. Živeti na vasi je lepše kot v mestu, košček zemlje, ki ga imava, pa nama prinaša veselje.

Slavka Pirh, upokojenka

Že ko smo šli v Švico, smo načrtovali, da se vrnemo. Odšli smo zato, ker smo si hoteli postaviti novo hišo. Ker je naš rojstni kraj zelo lep in so nas nanj med 15-letnim delom v Švici vezali lepi spomini, smo se radi vrnili v Šentrupert.

Slavka in Vinko Tomažin, lastnika farme piščancev

Moj kraj je pravzaprav celotno območje krajevne skupnosti in obsega 22 vasi – med njimi je tudi Rakovnik, kjer živim.

V naš kraj počasi prihaja industrializacija, ki ima dobre in slabe strani. Mnogi so dobili zaposlitev v domačem kraju in tudi za delo krajevne skupnosti se laže zagotavljajo sredstva. So pa tudi onesnažene vode z različnimi odplakami in odpadki. Človek postane žalosten, ko vidi, kako malo nam je mar za čisto okolje, širijo se divja smetišča, ki jih polnijo tudi od drugod. Turistično društvo Šentrupert je doslej svoje moči usmerjalo v dejavnost muzeja kmečkega orodja in v obnovo graščine, v kateri je muzej, v prihodnje pa bo moralo bolj pospeševati skrb za čisto okolje. Veliko ljudi je ljubiteljev cvetja. Spodbujati bomo morali, da bo cvetje krasilo vsako hišo.

Kdaj bo bolje? Takrat, ko bomo ugotovili, da je čisto okolje neločljivi del kulture naroda.

Ni treba veliko denarja. Treba je le ljubezen do tega dela, za kar bi si morali pridobiti v zgodnji mladosti, saj že pregovor pravi: »Kar se je Janezek naučil, to Janez zna.«

*Alfonz Tratar, predsednik skupščine
krajevne skupnosti Šentrupert*

Naši krajanji so zelo delavni – to se odraža tudi v sadovih našega dela. Družbenopolitične organizacije s krajevno skupnostjo dobro sodelujejo. Upam, da se bo kraj še naprej tako razvijal kot doslej – seveda pa je razvoj odvisen predvsem od nas samih.

Stojan Vojnovič, sekretar ZK

Bila sem že drugje, pa me je življenjska pot prinesla nazaj. Ta kraj mi je zelo všeč, še posebno, ko so na oknih rože. Všeč mi je tudi potok Bistrica, ki krasi z lepo naravo naš kraj.

Anica Ziherl, matičarka

Ta pokrajina mi je všeč, zato sem tu kupil vinograd in zgradil vikend. Lahko hodim na sprehode, je čist zrak, včasih grem tudi po gobe. Tu se čudovito počutim.

Ignac Jurjevčič, vodovodni instalater

Na Šentrupert nas vežejo čustvene vezi. Od tu izhajajo naši sorodniki. Tu je zelo lepo; če ne bi bilo tako lepo, nas tudi čustvene vezi na hišo ne bi mogle zadržati v Šentrupertu. Tako pa radi pridemo sem, kadar le moremo.

Janja Martelanc, magistra farmacije

ZAKAJ JE DOMA NAJLEPŠE?

Doma je najlepše zato, ker se tam najbolje počutim.

Marička Gorenc, 3. razred

Doma je najlepše zato, ker poznam vse koticke.

Mateja Ahlin, 4. razred

Najlepše je doma, ker lahko spustim ven konje ponije, ki jih imam zelo rad.

Ciril Bizjak, 4. razred

Doma je najlepše zato, ker lahko norim, drugje pa ne smem. Lepo je zato, ker se z bratom lahko igrava, kar hočeva.

Robi Kostanjevec, 4. razred

Doma je najlepše, ker vem, kje so vse sobe. Tudi če bi imeli najbolj revno hišo, da bi bila le naša, pa bi bila zame najljubša.

Biserka Škarja, 4. razred

Doma je najlepše zato, ker lahko delaš, kar hočeš.

Marjetka Florjančič, 5. razred

Meni je doma najlepše zato, ker mi ni noben človek tuj. Doma lahko skačem okoli hiše in se igram.

Maja Ogrinc, 5. razred

Doma je zame zato najlepše, ker imam doma domače živali in starše in ker tu živim od rojstva.

Franci Bartolj, 6. razred

Zame je doma najlepše, ker vem, kje so vse stvari postavljene in spravljene. Pri drugih ljudeh pa moraš vse vprašati.

Marjeta Golob, 7. razred

Doma je najlepše zato, ker mi dom nudi zavetje. V njem se počutim varno in domače. Doma poznam vsak kotichek.

Tadeja Kisovec, 7. razred

Doma je zato najlepše, ker se lahko igram ob potoku, se pogovarjam z živalmi, pomagam na njivi, pospravljam stanovanje in skačem po travniku okrog hiše.

Cvetka Kumer, 7. razred

Doma sem se rodila, tu preživljam otroštvo, doma so moji starši, doma je toplo.

Martina Povše, 7. razred

Doma je najlepše zato, ker imam doma svoje starše, živali, ki jih imam rada, in sem nanje navezana. Doma poznam vsak kotiček, kamor se lahko zatečem, ko mi je hudo, ali če, sem vesela.

Melita Zupančič, 7. razred

Doma je zame najlepše zato, ker imam tam svoje zavetje in tolažbo.

Vesna Kregelj, 8. razred

Doma je najlepše, ker imam tam svoje prijatelje in starše.

Rupert Gole, 15 let

Doma je zato najlepše, ker se lahko igram, se potepam in hodim k prijateljicam.

Mateja Bizjak, 6. razred

Doma je najlepše zato, ker lahko počnem vse, kar si zaželim. Bila sem pri neki naši znanki v bloku. Tam nisem smela vpiti, hoditi ven: kar sem naredila, ni bilo prav. Takrat sem spoznala, da je doma najlepše.

Melita Gole, 6. razred

Doma je najlepše zato, ker se tu lahko igram, lahko delam na polju in se grem poleti lahko kopat v potok.

Janja Gorenc, 6. razred

Doma je najlepše zato, ker se na dom navadiš, če greš kam drugam, se počutiš tujega in ker je doma mama in računalnik in druge stvari, ki jih drugje ne najdem, a jih imam rad.

Robi Ivanc, 6. razred

Doma je najlepše zato, ker se lahko pogovarjam z domačimi in se z njimi igram. Domači me branijo, če je treba. V tujini me pa skoraj nobeden ne pogleda.

Gorzd Mandelj, 6. razred

Doma je najlepše, ker se lahko najemo in igramo.

Andreja Ruperšič, 6. razred

Doma je najlepše zato, ker vso okolico dobro poznam.

Damjan Zupančič, 6. razred

Kje boš lahko najbolj mirno in brezskrbno zaspal, če ne v domači hiši, v varstvu svojih staršev? Doma imam največ svojih kotičkov, živali, ki jih imam rada, doma mi je vse poznano. Zato je doma najlepše.

Bari Rugelj, 15. let

Doma je najlepše zato, ker imamo krušno peč. Kadar je topla, se zelo rad zavalim nanjo.

Franci Zupančič, 15 let

ŠENTRUPERT, MOJ KRAJ

Preproste besede

Izdal novinarski krožek
(mentorica Danica Zupan)
na šoli dr. Pavla Lunačka
ob svoji 25-letnici
v sodelovanju
z družbenim okoljem

Fotografije: France Režun in Janez Zupan
Tehnično uredila: Jože Zupan in Janez Zupan
Tisk: GRAFIKA Zupan, Trebnje
Naklada: 1000 izvodov
1986

